

lahja vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 15, 1932, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., TOREK, 16. APRILA (APRIL 16), 1940

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 76

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

MARVIK, NORVEŠKA LUKA, V ANGLEŠKIH ROKAH

Pro angleške čete se izkrcale

VELIKE NEMŠKE IZGUBE

LONDON, 15. apr. — Velika Britanija je udarila z vso silo po Nemcih na Norveškem danes, ko se izkrcalo vojaško čete v več krajih. Tu je bilo objavljeno poročilo, da je bilo več nemških transportnih in pomožnih ladij potopjenih. Angleži so danes napadli s bombami Stavanger, nemška letalska baza na Norveškem.

PARIZ, 15. apr. — Predsednik obrambe je danes izjavil, da bo Francija v soglasju z Anglijo danes napadla Norveško. Norveški vso mogočo pomoč. Poveljstvo vsebuje nota, katero je Lebrun poslal norveškemu kralju Haakonju.

NEW YORK, 15. apr. — William C. Kerker, poročevalec ameriškega radijskega omrežja NBC Berlin, poroča, da so člani nemškega poslanstva v Amsterdamu, Holandska, pričeli uničevati vse politične dokumente.

London, 15. apr. — Angleški letalci so večerj ponovno napadli Stavanger, norveško pristanišče, mesto, kjer se nahajajo številni nemški vojni ladij. Napad je bil izvršen s kranom preprečitve nemške letalskega bazna na angleški letalske baze. Bombe, katere so vržili angleški letalci, so poškodovale več nemških letalov. V Londonu je zavladovala velika nesreča, ko je bilo objavljeno poročilo, da je bila nemška bojna ladja Admiral Scheer potopljena. Ali je bila potopljena, ostalo ne omenja. Admirali je naznanila, da so skupne izgube na morju zadnji dan znašale 23 križark, rušilnic in transportnih ladij. To je bila ladja Admiral Spee so Nemci sami potopili v zadnjem decembru, ko ji je pretila zaseda po angleških ladij.

Angleži so postali gospodarji Narvika, severne norveške luke, kjer je Nemčija dobivala rudo železo. Po okupaciji Narvika so Nemci pobegnili v gorove. Zdaj se ni znalo, ali so se angleške čete izkrcaly te luke.

Poročila iz Norveške se glase, da so Angleži potopili vse nemške bojne ladje, ki so se nahajale v Narviku. Norveška, kakor vse kaže, postala točka ostrih bitk med nemškimi vojnimi silami. Anglija, Francija kontrolirata severne kraje, Nemčija pa južne. Glavno norveško mesto, je v nemških rokah. Tam se nahaja nemška armada 35,000 ljudi.

Berlin, 15. apr. — Pozornost nemškega ljudstva je obrnjena na Narviku zdaj, ko je prišlo vest, da so Angleži udri v to norveško luko. Kaj se zgodilo z nemško vojaško posadko tam, ni znano. Nacija je razočarana, da se je malo številni nemških križark junaško uprlo proti veliki premoči sovrznika.

Kopenhagen se hoče oporovati pred napadi

Kopenhagen, Danska, 15. apr. — Politične avtoritete so pozvale na mirne posestnike, naj počistijo v njih spremene v zavetju pred napadi iz zraka. Nekaj znanosti je zgradila mestna vlada. Poročajo, da morajo nemški napraviti zavetja za 70,000 ljudi.

Domače vesti

Nov grob v Chicagu
Chicago. — V nasebini na severni strani mesta je umrl Dino Belletini, čigar žena je Slovenka in članica društva 631 SNPJ. Njegova sestra Irma Vertnik je članica društva 559 SNPJ. Pogreb pokojnika se vrši danes (torok) popoldne ob dveh iz naslova 1458 Belmont ave.

Pastorek ustrelil očima

Milwaukee. — Dne 10. aprila je 22-letni Frank Klančnik ustrelil v prepiru svojega očima Johana Sarca, lastnika gostilne in kegljišča "Greenfield Arcade," 1400 So. 7th St. Streljanje se je vršilo v gostilni vprico Sarčeve žene oziroma Klančnikove matere in dveh drugih gostov. Sarc, smrtno zadet v prsi, je umrl štiri ure kasneje v bolnišnici, fant pa so odvedli v zapor. Preprič je izvir iz družinskih zavez. Pokojni Sarc je bil star 39 let, rojen v Prešerju pri Kamniku in v Ameriko je prišel l. 1924, najprej v Illinois, nato pa v Milwaukee, kjer se je oženil s Klančnikovo vdovo, ki je bila že drugi vdova. Sprva je bil aktiven na odrih. Poleg žene zapuščala sestro v Oglesbyju, Ill., v starem kraju pa starše in brata. Bil je član društva 16 SNPJ. — Druge milwauske vesti: Semkaj je prišla vest, da je v South Gate, Calif., 4. aprila umrla Mary Rupnik, mati Fr. Rupnika, policijskega uradnika v West Allisu. Njeno truplo je bilo pripeljavano v West Allis in tamkaj pokopano. V Californiji zapuščala sina, štiri hčere in dva brata. — Poroke: Louis Bašal in Stefanija Starič, Math Turk in Helena Trybus, Fr. Jerčin in Angeline Smerys, John Mertz in Josephine Tribbe, Andrew Gunderson in Margaret Struel, ter Donald Weare in La Verne Orešnik; v Sheboyganu sta bila poročena Stefan Kaker in Johanna Gruenke.

Iz Pennsylvanije

Sharon, Pa. — Rudolf Žagar, član društva 755 SNPJ, se je ponesrečil pri delu v tovarni. Odrkalo mu je kazalec na desni roki. Nahaja se v mestni bolnišnici. — V Latrobu, Pa., se nahaja v bolnišnici postelji Stanley Ban, član SNPJ. Člani upajo, da kmalu okreva. — Glede smrti Antona Kočvarja v Ellwood Cityju, Pa., je bilo v Prosveti napačno poročano, da je Ellwood City v West Virginiji; pokojnik dalje zapuščala tukaj brata in tri sestre, ne pa v starem kraju kot je bilo poročano.

Poroča v Novi Mehiki

Van Houten, New Mex. — Pred nekaj dnevi sta bila tu poročena John Radman in Jožefina Rodiv, oba člana SNPJ. Obilo sreče.

Clevelandske vesti

Cleveland. — Anton Gornik, ki je bil 12. t. m. težko poškodovan avta, je še istega dne umrl v bolnišnici. Star je bil 56 let in doma iz Kota pri Ribnici na Dolenskem. Tu zapuščala žena in druge sorodnike. — Dne 12. aprila je v bolnišnici umrl John Samsa, star 64 let in rojen v Prilozah pri Hrušici na Primorskem. Tu zapuščala brata, v starem kraju pa tri brate in dve sestre.

Bundovec Ernecke izvršil samomor

New York, 15. apr. — Claus Gunther Ernecke, član Nemško-ameriškega bunda, nacijske organizacije, ki je bil s šestnajstimi drugimi osebami obtožen zarote proti ameriški vladi, se je obesil v kleti neke hiše v Brooklynu. Policija je našla pismo v obleki samomorilca, toda vsebina ni bila objavljena. Ernecke je izginil pred dvema tednoma, ko se je pričela obravnava proti sozarotnikom. Poročstvo \$7,500, ki je bilo postavljeno zanj, je zapadlo, ker se ni pokazal pred sodiščem, ko se je pričela obravnava.

FAŠISTI NAPOVEDUJEJO RAZTEGNITEV VOJNE

Konflikt bo zajel vse evropske države

NEUTRALCI PRED ODLOČITVIJO

Rim, 15. apr. — Fašistični krogi izražajo mnenje, da bodo vse evropske države, med temi Italija, potisnjene v vojno. List Il Messaggero je opozoril nevtralne države, da so jih morali zadnji dogodki uveriti, kaj jih čaka. Male države naj sledijo zgledu Danske, "ki je sprejela Hitlerjevo protekcijo."

Časnikar Giovanni Ansaldo, ki dostikrat izraža mnenje italijanskega zunanjega ministra Ciana, je v svojem govoru po radiu povedal italijanskim četam, "da je raztegnitev vojne na Skandinavijo dokaz, da se ne bo mogla nobena evropska država izogniti konfliktu. Italija se tega dejstva zaveda in pripravljen je na vse, kar pride. To je grozna vojna, ki bo zajela tudi one države, katere bi se ji rade izognile. Oni Italijani, ki mislijo, da bo njihova država ostala zunaj konflikta, se silno motijo. Italija meji na zavojevalne države, ki imajo, kakor ona, svoje interese v Sredozemlju."

Fašistični tisk naglašja, da je bil prestiž Velike Britanije in Francije omajan, ker nista mogla preprečiti izkrcanja nemških čet na Norveškem. Nevtralne države se ne smejo zanašati na pomoč zaveznikov, če nočejo, da jih ne bo zadela slična usoda kot je Poljsko, Finsko in Norveško.

V Rim so dospela poročila, da je general Maxine Weygand, vrhovni poveljnik francoske armade na Bližnjem vzhodu, odpotoval iz Damaska v Aleppo, mesto ob meji Sirije in Turčije. Druga vest se glasi, da so angleške čete v Egiptu odrinile v Sirijo.

Dopisniki italijanskih listov v Bolgariji in Rumuniji poročajo o gibanju sovjetskih čet v bližini rumunske meje. Odhod

Hearst kršil Wagnerjev zakon

Delavski odbor odredil volitve

Washington, D. C., 15. apr. — Federalni delavski odbor je razsodil, da so American Newspapers Inc., Illinois Publishing & Printing Co. in American Publishing Co., Chicago, pomagale uniji Newspaper Commercial Associates, včlanjeni v Ameriški delavski federaciji, pri rekrutiranju članov in s tem kršile Wagnerjev zakon. Odbor je opozoril te kompanije, ki izdajajo Hearstov list Herald-American, da ne smejo priznati unije ADF, če ne priznajo tudi čikaške krajevne unije Ameriškega časnikarskega gilda, ki vodi stavko proti temu listu že od 5. decembra l. 1938.

Delavski odbor je odredil tudi volitve, pri katerih bodo člani uredniškega in drugih departmentov odločili, ali naj jih unija ADF ali pa unija Ameriškega časnikarskega gilda (CIO) reprezentira pri kolektivnih pogajanjih. Volitve se bodo vršile šele potem, ko bodo ustvarjeni pogoji, da ne bo pritiska z nobene strani glede svobodne izbire unijske reprezentacije pri pogajanjih.

Odlok delavskega odbora se glasi, da mora Hearstov list Herald-American ponovno upoštevati Harolda Sullivana in Howarda Mayhewa, ki sta bila odlovljena zaradi unijskih aktivnosti. Obdolžitve, da je bil tudi Harry C. Read odlovljen zaradi unijskih aktivnosti, je odbor zavrnil na podlagi dokazov, da je Read ukradel nekaj slik iz shrambe Hearstovega lista. Vsi časnikarji in drugi uslužbenci, ki stavekajo od decembra l. 1938, bodo v smislu odloka delavskega odbora glasovali pri volitvah glede reprezentacije pri kolektivnih pogajanjih. Uslužbenecem, ki so prevzeli službe stavkarjev, je odbor vzel pravico glasovanja.

francoskega generala Weyganda spravljajo v zvezo z gibanjem sovjetskih čet. Možnost je, da bo Rusija napadla Rumunijo v bližini bodočnosti, da dobi nazaj Besarabijo.

BELGIJA SE ZAČELA PRIPRAVLJATI NA VOJNO

Armada 700,000 mož mobilizirana

HOLANDSKA VLA DA VZNEMIRJENA

Bruselj, Belgija, 15. apr. — Dasi se je bojazen pred nemško invazijo Belgije nekoliko polegla, je belgijska vlada podvela korake, da se zavaruje proti sovražnemu napadu. Nekateri krogi trdijo, da bo odločitev padla že ta teden.

Belgija je že mobilizirala armado 700,000 mož. Vojaške čete so se zasedle strateške pozicije v bližini nemške meje. V Antverpu in drugih mestih kopljajo strelske jarkove.

V Bruslju prevladuje mnenje, da napad, če bo prišel, je mogoč samo s strani Nemčije. Veliki krogi so uverjeni, da Velika Britanija in Francija ne bosta krčili belgijske nevtralnosti. Vprašanje je le, kdaj in kje bo Nemčija udarila.

Soglasno mnenje je, da potek dogodkov zavisi od razvoja nemških militarnih operacij na Norveški. Mnenja se križajo le glede vprašanja, ali bo invazija Belgije in morda tudi Holandske sledila nemškemu uspehu ali neuspehu na Norveškem. Belgija in Holandska sta se sklenili dogovor, da bosta pomagali druga drugi v slučaju sovražnega napada.

Amsterdam, Holandska, 15. apr. — Holandska je že storila korake, da se zavaruje proti možnosti napada, z ojačanjem svoje oborožene sile. Tu krožijo govorice, da bosta Holandska in Belgija prihodnji žrtvi Hitlerjeve agresije.

Nemški letalci v lovu na dve angleški letali so sestrelili eno, ki je padlo na holandsko ozemlje v bližini nemške meje. Trupli dveh angleških letalcev so našli pod podrtinami letala. Ena nemško letalo je bilo poškodovano v bitki z Angleži in se je moralo spustiti na tla na drugi strani meje.

Francozi odbili nemške napade

Invazija francoškega ozračja

Pariz, 15. apr. — Nemške pehotne enote so večerj ponovno napadle francoske pozicije v več krajih zapadno od gorovja Vosgesa, a so bile vržene nazaj z velikimi izgubami. Ostri spopadi so se vršili na ozemlju med Bitchejem in Sarregueminesom, spremljani s topniškim bombardiranjem.

Nemci so pričeli napadati po bitkah, ki so se zadnjo soboto vršile v bližini luksemburške meje. Pozorišče teh je bila miljo dolga črta. Poveljstvo francoske armade poroča, da so nemške čete dospale do ograje iz bodeče žice, nakaš so se oglašale strojnice. Večje število Nemcev je bilo ubitih in ranjenih.

Nemška letala so sinoči ponovno invadirala ozračje severne Francije, a so bila kmalu odpodena. Letalski minister je naznanil, da sta bila dva bombnika, ki sta se pojavila nad Parizom zadnjo soboto, sestreljena.

Bruselj, 15. nov. — Vlak z angleškimi, francoskimi in poljskimi diplomati, ki so se umaknili iz Kopenhage, Danska, ko so nemške čete udre v deželo, je sinoči prišel v to mesto. Vojaški ataše francoskega poslanstva je imel obvezano roko. Pojasnjeno je bilo, da mu je krogla iz strojnice poškodovala roko.

Velike izgube neutralcev v vojni

Poročilo angleškega kabineta

Washington, D. C., 15. apr. — Okrog 1300 oseb na 170 parniških nevtralnih držav je izgubilo življenje kot posledica aktivnosti nemške bojne mornarice in letal od izbruha vojne. Tako se glasi poročilo, ki ga je objavil lord Lothian, angleški poslanik v Washingtonu.

Skupna tonaža nevtralnih parnikov, katere so Nemci potopili, je znašala 463,068 ton. Poročilo vključuje seznam parnikov nevtralnih držav, ki so bili potopljeni.

Norveška je izgubila 52 parnikov s skupno tonažo 60,433 ton. Švedska 33 parnikov s tonažo 69,433 ton, tonaža potopljenih holandskih parnikov pa je znašala 83,000 ton. Danska je izgubila 28 parnikov, Finska in Italija vsaka sedem parnikov, Grčija 13, Belgija štiri, Jugoslavija dva, Estonija dva, Japonska, Latvija, Španija in Litvina pa vsaka enega. Vse te parnike so potopili Nemci.

Nemške podmornice so potopile večino parnikov brez svara. Poročilo omenja imena vseh potopljenih nevtralnih parnikov. Proteste nevtralnih držav proti potapljanju parnikov je nemška vlada ignorirala.

Italija omejila porabo mesa

Rim, 15. apr. — Avtoritete so obvestile prebivalce, da je prepoved glede uživanja mesa raztegnjena na tri dni v tednu. Prodaja mesa v restavracijah, hotelih in gostilnah je prepovedana ob sredah, četrkih in petkih.

Pogajanja med Rusijo in Japonsko

Moskva, 15. apr. — Sigenor Togo, japonski poslanik v Moskvi, je dobil instrukcije od svoje vlade, naj obnovi trgovinska pogajanja s sovjeti, ki so bila pretrgana zadnji mesec.

RUMUNIJA SKLENILA NOVO POGODBO Z NEMČIJO

Vlada naglašja prijateljstvo s sosedi

BELGRAD ODBIL HITLERJEVO ZAHTEVO

Bukarešta, Rumunija, 15. apr. — Tu poročajo, da je Rumunija sklenila novo trgovinsko pogodbo z Nemčijo, katere vsebina pa še ni bila objavljena. To se bo zgodilo danes ali jutri. Nova pogodba ne daje velikih koncesij Nemčiji po poročilu, ki so ga objavili rumunski uradni krogi.

Rumunija je ponovno naglašja, da hoče živeti v prijateljstvu z vsemi svojimi sosedi. To prijateljstvo je garancija, da Rumuniji ne preti nobena nevarnost in da se ne bo zapletla v vojno.

Nepotrjena poročila pravijo, da vprašanje glede izvoza rumunskega olja v Nemčijo ni bilo spremenjeno s sklenitvijo nove pogodbe. Rumunija se bo trudila, da dostavi 130,000 ton olja mesečno Nemčiji, kar določajo prej sklenjeni dogovori med državama. Pogajanja z rumunsko vlado je vodil v imenu Nemčije dr. Karl Clodius, nemški ekonomski svetnik.

Nalaganje izvoznega blaga v pristaniščih in železniških postajah, ki je bilo zadržano v zadnjih dneh, je bilo večerj obnovljeno. Nemčija se je obvezala, da bo zalagala Rumunijo s koksom. Letni dovoz koksa v Rumunijo je znašal 30,000 ton. Apel Rumunije, naj Nemčija poveča dovoz koksa na 80,000 ton, je bil odklonjen. Član Clodiusove misije, ki se muči v Bukarešti, bo danes odpotoval v Berlin, kjer bo predložil novo trgovinsko pogodbo nemški vladi v odobritev.

Povodnji, ki so nastale, ko je Donava prestopila svoje bregove, ovirajo prevoz rumunskega olja v Nemčijo po tej reki. Nemčija, ki bi imela dobiti 130,000 olja ta mesec, ga bo dobila le 80,000 ton.

Vprašanja policijskega nadzorstva Donave še ni bilo rešeno. Rumunija je pristala na zahtevo nemške vlade, da nacijska policija straži reko, dočim jo je Jugoslavija odklonila. V Belgradu so izjavili, da je vlada prevzela popolno odgovornost glede nadzorstva reke.

Delavska stranka podprla Roosevelta

Notranja revolta potlačena

New York, 15. apr. — Ameriška delavska stranka je naznanila, da bo podpirala Roosevelta, če bo ponovno kandidiral za predsednika Združenih držav. Na krmlu stranke so pristali "new deal", ki so uspešno potlačili notranjo revolto.

Stranka je bila ustanovljena pred štirimi leti in je takrat dala Rooseveltu 300,000 glasov, županu La Guardiiju, ki je ponovno kandidiral leto pozneje, pa 482,000 glasov.

Alex Rose, tajnik stranke, in Luigi Antonini, načelnik stranke, sta bila ponovno izvoljena na seji članov novega državnega odbora stranke. Notranja revolta je izbruhnila pred nekaj meseci, ko sta Rose in Antonini pričela čistko, da potisneta komuniste in njih sopoltnike iz stranke.



Smithov odsek bi rad uničil Wagnerjev zakon.

